

**DEMOKRACJA
GOSPODARKA
POLITYKA**

DEMOKRACJA GOSPODARKA POLITYKA

Perspektywa polskiego wyborcy

Radosław Markowski

Mikołaj Cześnik

Michał Kotnarowski

przy współpracy

Pawła Grzelaka

Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR
Warszawa 2015

Recenzja:
prof. dr hab. *Jacek Wasilewski*

Redaktor prowadząca:
Anna Raciborska

Redakcja:
Marek Szczepaniak

Korekta:
Magdalena Ziarkiewicz

Projekt okładki:
Katarzyna Juras

Copyright © 2015 by Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.

Publikacja powstała w wyniku realizacji projektu badawczego
prowadzonego w Instytucie Studiów Politycznych PAN w latach 2011–2014.
Projekt został sfinansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki,
na podstawie umowy nr 5337/B/H03/2011/40

ISBN 978-83-7383-745-4

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.
ul. Wiśłana 8, 00-317 Warszawa
tel./fax 22 692 41 18, 22 826 59 21, 22 828 93 91
dział handlowy: jak wyżej, w. 105, 108
e-mail: info@scholar.com.pl
www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze
Skład i łamanie: WN Scholar (*Jerzy Łazarski*)
Druk i oprawa: KMDruk, Łódź, Na Księżym Młynie

SPIS TREŚCI

Wstęp	9
Rozdział 1. Wybory parlamentarne 2011 roku	
– kontynuacja i zmiana	15
Wprowadzenie	15
Wyniki wyborów parlamentarnych 2011 roku	16
Wybory parlamentarne 2011 roku	
w świetle głównych wskaźników strukturalnych	19
Przestrzeń politycznego współzawodnictwa w 2011 roku	23
Relacje między elektoratami	32
Wnioski	35
Rozdział 2. Kto głosował na Ruch Palikota?	
Analiza elektoratu na podstawie danych	
Polskiego Generalnego Studium Wyborczego	37
Wprowadzenie	37
Schemat analizy	38
Socjodemograficzna baza Ruchu Palikota	38
Poglądy wyborców Ruchu Palikota	41
Stosunek do polityki i systemu partyjnego	45
Model poparcia dla Ruchu Palikota – analizy wielozmiennowe	46
Wyborcy Ruchu Palikota v. wyborcy Platformy Obywatelskiej	47
Wyborcy Ruchu Palikota v. wyborcy Prawa i Sprawiedliwości	52
Wyborcy Ruchu Palikota v. wyborcy Polskiego Stronnictwa	
Ludowego	54
Wyborcy Ruchu Palikota v. wyborcy Sojuszu Lewicy	
Demokratycznej	56
Wyborcy Ruchu Palikota v. niegłosujący	58
Wnioski	60
Rozdział 3. O problematycznych efektach silnej identyfikacji partyjnej	
(wraz z Hubertem Tworzeckim)	62
Wprowadzenie	62
Tło teoretyczne	63
Plan badania	66

Wybór przypadków	67
Dane oraz pomiary	71
Wyniki	72
Wnioski	78
Aneks do rozdziału 3.	79
Informacje o zmiennych	79
Rozdział 4. Identyfikacja partyjna w demokracjach stabilnych, w nowych i w Polsce	80
Wprowadzenie	80
Kwestie teoretyczne	81
Pytania badawcze i hipotezy	85
Wyniki analiz	88
Wnioski	102
Rozdział 5. Demokracja a gospodarka	105
Wprowadzenie	105
Tło teoretyczne	106
Problem badawczy, pytania badawcze i hipotezy	109
Schemat badania, dane, operacjonalizacja	110
Analizy empiryczne	110
Wnioski	117
Rozdział 6. Determinanty głosowania ekonomicznego: teoria a Polska rzeczywistość 2011 roku	118
Wprowadzenie	118
Teoria ekonomicznego głosowania – wybrane zagadnienia	119
Casus Polski	122
Teoria ekonomicznego głosowania i polskie wybory parlamentarne 2011 roku	123
Pomiar postrzegania i oceny gospodarki	125
Zawartość ocen ekonomicznych	127
Empiryczna weryfikacja hipotez. Dwa modele analizy	130
Modele dyskretnego wyboru	131
Podejście oparte na skłonności do głosowania (PTV)	139
Wnioski	145
Rozdział 7. Głosowanie ekonomiczne w Polsce w latach 2005, 2007 i 2011	146
Wprowadzenie	146
Koncepcja głosowania ekonomicznego	146
Techniki analityczne i zasady budowy hipotez badawczych	148
Zmienne zależne	149
Zmienne niezależne	149
Formułowanie hipotez badawczych	150
Głosowanie ekonomiczne na partię w wyborach parlamentarnych w 2005 roku	150

Kontekst polityczny 2005 roku	150
Kontekst ekonomiczny 2005 roku	151
Wyniki empiryczne – modele głosowania na partię 2005 r.	151
Głosowanie ekonomiczne na partię w wyborach parlamentarnych w 2007 roku	154
Kontekst polityczny 2007 roku	154
Kontekst ekonomiczny 2007 roku	155
Wyniki empiryczne – modele głosowania na partię 2007 roku	155
Głosowanie ekonomiczne na partię w wyborach parlamentarnych w 2011 roku.	157
Kontekst polityczny 2011 roku	157
Kontekst ekonomiczny 2011 roku.	158
Wyniki empiryczne – modele głosowania na partię 2011 roku	158
Znaczenie głosowania ekonomicznego w decyzjach wyborczych	161

Rozdział 8. Priorytety polityki społecznej:

o demokratycznej redystrybucji, jej zasadach i poziomie	163
Wprowadzenie	163
Oczekiwania wobec modelu i poziomu redystrybucji	163
Struktura oczekiwań	169
Preferencje elektoratów	170
Symulacja konstrukcji budżetu	173
Struktura przestrzenna preferencji elektoratów i elit partyjnych	175
Demograficzne determinanty preferencji budżetowych	178
Religijność	178
Wiek	179
Wykształcenie	180
Internet.	181
Dochód.	182
Grupa społeczno-zawodowa	183
Forma własności zakładu pracy	184
Własność zakładu pracy i stanowisko	185
Obawy o brak pracy	186
Pracodawcy v. pracownicy	187
Preferencje budżetowe a populizm	188
Wnioski	189

Rozdział 9. Kapitał społeczny a religijność

Wprowadzenie	191
Pojęcie kapitału społecznego	192
Kapitał społeczny a dziedzictwo komunizmu	194
Kapitał społeczny a katolicyzm	196
Polska religijność po 1989 roku	197
Schemat badania, operacjonalizacja, dane	198
Analizy empiryczne	199
Wnioski	211

Rozdział 10. Polityczne aspekty odmian polskiego kapitalizmu	213
Teoretyczne podstawy	213
Zamierzenia i pytania badawcze.	215
Wyniki i ich interpretacja	216
Odmiany kapitalizmu a struktura społeczna	217
Polityczne afiliacje a odmiany kapitalizmu.	220
Kapitał społeczny i religijność Polaków a odmiany kapitalizmu.	223
W poszukiwaniu przyczyn: wyniki analiz wieloczynnikowych	226
Wnioski	233
 Podsumowanie	 235
 Bibliografia	 242
 Noty o Autorach	 252